

Hoop

Leven in een onzekere wereld
IFES Jaarthema 2020-2021

Juichen om het oordeel

Hoop voor Gods wereld en oefenen in verlangen naar gerechtigheid | Bijbelstudie 3 van 5 [bij IFES-jaarthema](#)
[Kringleidersversie](#)

Van de HEER is de aarde en alles wat daar leeft, de wereld en wie haar bewonen. (Ps. 24:1)

Gelukkig wie honger en dorsten naar gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. (Matt. 5:6)

Een bijbelstudie door
Arjen Zijderveld | arjen.zijderveld@ifes.nl

Introductie

Spreeken over een God die straft en oordeelt is al een tijdje uit de mode. Gelovigen deinzen er vaak voor terug om de oordelende kant van God ter sprake te brengen. Bij het oordeel hebben veel christenen negatieve associaties, het is iets waar we liever niet over nadenken.

En dat terwijl in de Bijbel het oordeel van God bezongen wordt. In Psalm 96 bijvoorbeeld, een van de Psalmen die het koningschap van JHWH bezingt. Daar is de komst van God als rechter dé reden om compleet uit je dak te gaan. De gêne, verlegenheid of zelfs afkeer over het oordeel van God die we in onze tijd veel zien, staan tegenover de blijdschap en vreugde van Psalm 96.

Wat is hier aan de hand? Wat zijn wij kwijtgeraakt in de loop der tijd en kunnen wij weer iets gaan begrijpen van de vreugde van de aankomst van God als Koning en als Rechter?

Aan de hand van de genoemde Psalm gaan we deze vragen verkennen.

Bij het jaarthema van IFES Nederland in 2020-2021 (Hoop: Leven in een onzekere wereld) verschijnen vijf bijbelstudies. Dit is deel drie van die mini-serie. De andere bijbelstudies gaan over "Verrast door hoop" (deel 1), "Hoop bij tegenslag" (deel 2), "Ben ik gered?" (deel 4) en "En mijn buurman dan?" (deel 5).

Bijbel: Psalm 96

(Nieuwe Bijbelvertaling)

*¹ Zing voor de HEER een nieuw lied,
zing voor de HEER, heel de aarde.*

*² Zing voor de HEER, prijs zijn naam,
verkondig van dag tot dag dat hij ons redt.*

*³ Maak aan alle volken zijn majesteit bekend,
aan alle naties zijn wonderdaden.*

*⁴ Groot is de HEER, hem komt alle lof toe,
geducht is hij, meer dan alle goden.*

*⁵ De goden van de volken zijn minder dan niets,
maar de HEER: hij heeft de hemel gemaakt.*

*⁶ Glans en glorie gaan voor hem uit,
macht en luister vullen zijn heiligdom.*

*⁷ Erken de HEER, stammen en volken,
erken de HEER, zijn majesteit en macht,*

*⁸ erken de HEER, de majesteit van zijn naam,
draag geschenken zijn voorhoven binnen.*

*⁹ Buig u voor de HEER in zijn heilige glorie,
huiver, heel de aarde, als hij verschijnt.*

*¹⁰ Zeg aan de volken: 'De HEER is koning.
Vast staat de wereld, zij wankelt niet.*

Hij oordeelt de volken naar recht en wet.'

*¹¹ Laat de hemel verheugd zijn, de aarde juichen,
de zee bruisen en alles wat daar leeft.*

*¹² Laat het veld verblijd zijn en alles wat daar groeit,
laten alle bomen jubelen*

*¹³ voor de HEER, want hij is in aantocht,
in aantocht is hij als rechter van de aarde.
Rechtvaardig zal hij de wereld berechten,
de volken oordelen, trouw aan zijn woord.*

1. Blij zijn met een oordelende God?

We zeiden in de inleiding al: spreken over een God die straft en oordeelt is al een tijdje uit de mode.

Wie wel eens de sixtijnse kapel heeft bezocht of bekend is met de werken van Jeroen Bosch, weet dat in de Middeleeuwen het laatste oordeel als een zwaard boven het leven hing. Gaandeweg, onder invloed van het humanisme en de Verlichting wordt het idee van een straffende en een vergeldende God steeds meer als een probleem ervaren. Oordeel past niet bij het idee van een liefhebbende God. Veel gelovigen neigen in de praktijk van hun denken en handelen richting alverzoening.

Niet alleen het kantelende godsbeeld, ook onze pluralistische maatschappij maakt het moeilijker om in het oordeel van God te geloven. Het oordeel van God, in de klassieke lijn van geen heil buiten de kerk, treft niet in de eerste plaats je vijanden, zoals dat in de Psalmen vaak het geval is, maar je collega, buurman en vrienden. Het is voor veel van ons domweg onvoorstelbaar geworden dat iets als kerkgang of het aanhangen van specifieke ideeën een definitief verschil kan maken voor het leven na de dood.

Degenen die wel blijven vasthouden aan een laatste oordeel voelen zich vaak tot dit geloof "gedrongen" omdat het nu eenmaal in de Bijbel staat. Men is er doorgaans verlegen mee en loopt er niet warm voor. Sterker nog, vaak is er angst aanwezig voor het oordeel, omdat met niet zeker is van de goede afloop.

- Wat herken je in de bovenstaande analyse?
- Is een liefhebbende God te verenigen met een oordelende God? Hoe ga jij hier in de praktijk mee om?

Terwijl dus in kerk en theologie vaak het spreken over oordeel en straf op afstand wordt gehouden, lijkt in de maatschappij een omgekeerde beweging gaande. Er lijkt een groeiende roep om overtreders zwaarder en langer te straffen. Of die roep om vergelding positief gehoord moet worden laten we hier even rusten, maar feit blijkt dat spreken over straf en oordeel *an sich* geen probleem hoeft te zijn. Waarom deinzen wij als gelovigen al snel terug om de oordelende kant van God ter sprake te brengen?

Die vraag wordt des te dringender als we beseffen hoe anders in de Bijbel over Gods oordeel wordt gesproken. We zeiden al in de inleiding: in de Psalmen is de komst van God als rechter dé reden om compleet uit je dak te gaan. Wat is hier aan de hand? Wat zijn wij kwijtgeraakt in de loop der tijd en kunnen wij weer iets gaan begrijpen van de vreugde van de aankomst van God als Koning en als Rechter?

2. Een kwestie van perspectief

¹⁰ *Zeg aan de volken: 'De HEER is koning.*

Vast staat de wereld, zij wankelt niet.

Hij oordeelt de volken naar recht en wet.'

¹¹ *Laat de hemel verheugd zijn, de aarde juichen,*

(...)

¹³ *voor de HEER, want hij is in aantocht,*

in aantocht is hij als rechter van de aarde.

Rechtvaardig zal hij de wereld berechten,

de volken oordelen, trouw aan zijn woord.

De vreugde in Psalm 96 is de vreugde van een op handen zijnde rechtszaak. Nu is een rechtszaak lang niet voor iedereen een pretje. Het hangt er maar van af of dat de rechter te vertrouwen is, of je beklaagde of slachtoffer bent en of dat je weet dat je schuldig bent of niet.

- Vanuit welke rol in de rechtszaak (rechter, aanklager, aangeklaagde, slachtoffer, advocaat) is de Psalm geschreven?
- Waar gaat de rechtszaak over?
- Wat voor 'uitkomst' van de rechtszaak verwacht de schrijver? Wat voor beelden heeft hij/zij daarbij?

Een rechtvaardig oordeel is bij elke misdaad een onmisbare stap om tot heling en herstel te komen. Dat geldt zowel voor dader als voor slachtoffer, maar zeker voor het slachtoffer is de doorgang van de rechtsgang van groot belang. Het zijn niet voor niets de slachtoffers die bidden om recht. Denk bijvoorbeeld aan oorlogsslachtoffers, de Moeders van Srebrenica maar ook in Nederland de duizenden Groningse huishoudens die wachten op eerlijke compensatie van de schade.

- Pak een groot vel papier en stiften en schrijf zo veel mogelijk mensen of groepen op (dichtbij of ver weg) die op dit moment wachten tot hen recht wordt gedaan.
- Stel dat we vanuit deze situaties God als rechter aanroepen, en vragen om recht, wat vragen we dan van God om te doen? Hoe zou recht er in deze situaties uit kunnen zien?

'Doe mij recht Heer' (Psalm 26) is het gebed van iemand die geen angst heeft voor het oordeel, maar er alles bij heeft te winnen. Hoe wij tegen het oordeel aankijken heeft dus alles te maken met het perspectief van waaruit wij kijken.

'Doe mij recht Heer' is het gebed van iemand die geen angst heeft voor het oordeel, maar er alles bij heeft te winnen.

In onze protestantse theologie, of die nu reformatorisch is of evangelisch, hebben we moeite om de figuur van *het slachtoffer* een plaats te geven. Je zou

kunnen zeggen dat onze theologie doorgaans een theologie is ten behoeve van daders: door het bloed van Jezus worden wij vrijgesproken.

Dit zorgt ervoor dat we God in principe tegen ons hebben, tenzij Jezus ons aan de kant van God zet. Het is voor een dader heel moeilijk om blij te zijn met de aankomst van de rechter. We missen een echt motief om heel erg blij te worden van een oordeel, zoals een slachtoffer dat wel kent.

Zien we hiermee niet een stuk evangelie over het hoofd en zou het niet zo kunnen zijn dat de vreugde van Psalm 96 over het oordeel hier een signaal van is?

Doorgaans zien wij in Jezus alleen de redder van zondaren, en daarmee missen wij een heel stuk evangelie (goed nieuws). De wereld ligt namelijk niet alleen verloren in schuld (daar zijn we mee bekend), maar

ook in onrecht dat roept om recht. Jezus werd met de misdadigers gerekend, maar was tegelijkertijd slachtoffer van een politiek proces. Er was geen plaats voor Hem. Daarmee heeft hij zich vereenzelvigd met eenieder voor wie geen plaats is.

- Beeld je weer even de rechtszaal in. God komt als rechter. Waar sta jij dan? Welke rol heb jij? Ben je beklagde? Slachtoffer? Aanklager? Publiek? Waarom sta je waar je staat?
- Hoe zie je God als rechter, vanaf die plek? Is het goed nieuws dat God de rechter is?

Kan het feit dat wij verlegen zijn met het oordeel van God en een oordelende God misschien wel iets zeggen over onze veilige situatie in het rijke Westen? Dat we zo zijn gezegend met een rechtstaat waar we eerlijke rechtspraak mogen verwachten en waar we niet snel het slachtoffer worden van uitbuiting. Het oordeel is voor ons dan al snel een bedreiging voor ons zielenheil, of ons harmonieuze Godsbeeld, of als we geen huiver voor het oordeel kennen een examen waar we voor slagen dankzij Jezus die ons vrij zal spreken.

“We zullen alleen gaan verlangen naar het oordeel als we ons het lot van de slachtoffers van de geschiedenis aantrekken.”

We zullen alleen gaan verlangen naar het oordeel als we ons het lot van de slachtoffers van de geschiedenis aantrekken en gaan leren honger en dorst te krijgen naar gerechtigheid (Matth, 5:6). Als de vraag hoe het toch goed komt komen met de verwoeste levens van zovele mensen op een positieve manier met God kan worden verbonden, dan komt er ruimte voor de hoop voor de wereld. Want het blijft ten slotte Gods wereld.

- Ben jij zelf wel eens slachtoffer van onrecht geweest? Wil je hier iets over vertellen?

3. Een juichende aarde en een bruisende zee

*¹¹ Laat de hemel verheugd zijn, de aarde juichen,
de zee bruisen en alles wat daar leeft.*

*¹² Laat het veld verblijd zijn en alles wat daar groeit,
laten alle bomen jubelen*

*¹³ voor de HEER, want hij is in aantocht,
in aantocht is hij als rechter van de aarde.*

- Behalve de schrijver van de Psalm zijn er meer slachtoffers in beeld, die hun recht van God verwachten. Wie?

In de protestantse traditie denken we bij Gods oordeel vaak over het oordeel over individuele mensen. En hoewel dat inderdaad van belang is, is het perspectief van de Psalm (en vele andere passages over het oordeel) veel breder. Veel meer dan over de toekomst van iedere ziel gaat het oordeel hier over een kosmische gebeurtenis. Het gaat om niks minder van het herstel van Gods eigen wereld. Dus de schepping doet volledig mee. De schepping staat aan Gods kant, ze verwelkomt God als degene die de zaakjes recht gaat zetten. De schepping staat aan de kant van degenen die verlangen naar recht en zingt hartstochtelijk mee.

In tijden van klimaatverandering krijgt dit wel een heel bijzondere betekenis; de aarde roept om recht. En gelijk heeft ze, ze lijdt zwaar onder de handen van mensen. Het oordeel van God, de natuur en de toekomst van de wereld staan niet los van elkaar. We zullen in ons nadenken over hoop voor de wereld, ook moeten spreken over hoop voor de planeet, omdat dit de aarde is die God aan mensen heeft gegeven.

In tijden van
klimaatverandering krijgt dit
wel een heel bijzondere
betekenis; de aarde roept om
recht.

- Zou het klimaatdebat verdieping kunnen krijgen wanneer we ons niet alleen bekommeren om de toekomst van de planeet, maar ook om gerechtigheid voor de planeet? Hoe dan?
- Verandert het kosmische perspectief op het oordeel je kijk op God als oordelende God? Kun je jezelf zien klappen naast de zee en tussen de bomen, met het oog op het recht dat God zal doen?

4. We kennen de rechter: Jezus de Christus

Apostel Petrus: *“Hij heeft ons opgedragen [van de opstanding van Jezus] getuigenis af te leggen en aan het volk bekend te maken dat hij het is die door God is aangesteld als rechter over de levenden en de doden.” - Handelingen 10:42*

Apostel Paulus aan Timotheus: *“Ik roep je dringend op, ten overstaan van God en van Christus Jezus, die zal oordelen over de levenden en de doden, ik bezweer je bij zijn komst en heerschappij: ²Verkondig de boodschap, blijf aandringen, of het nu uitkomt of niet, wijs terecht, straf en vermaan met alle geduld dat het onderricht vereist. (...) ⁸Nu wacht mij de krans van de gerechtigheid die de Heer, de rechtvaardige rechter, aan mij zal geven op de grote dag; en niet alleen aan mij, maar aan allen die naar zijn komst hebben uitgezien.” 2 Tim. 4*

Israël heeft hartstochtelijk uitgezien naar de komst van de Messias, omdat Hij het is die vrede en recht zal brengen. We zien daar iets van in de vraag van de discipelen van Johannes aan Jezus: ‘Heer, bent u degene die komen zou of moeten we een ander verwachten?’. De leerlingen van Jezus hebben in hem de beloofde Messias herkend. Hij is degene die komt om vrede en recht te brengen, hij is de rechter die komt om te oordelen.

Het recht om de wereld te oordelen is aan Jezus gegeven, omdat Hij de zonde van de wereld heeft gedragen. De redder is de rechter en de rechter is de redder. Dit is geen kwestie van evenwicht maar het een kwalificeert het ander.

De redder is de rechter en de rechter is de redder.

- *Het is de rechter die redt*: zonde, onrecht en schuld – er moet een keer een einde aan komen, en zo redt hij, als een chirurg die een kankergezweel wegsnijdt.

Andersom is het ook zo:

- *het is de heiland die rechtspreekt*. Vol van genade en waarheid. Het recht is veilig in zijn handen. Het oordeel zal er eerlijk aan toe gaan. Die gedachte kan ons weer terugbrengen bij de juichtonen van Psalm 96.
- In de evangeliën lezen we over Jezus' karakter en optreden op aarde. We leren Degene die zal oordelen daarin kennen. Hoe stel jij het oordeel van Jezus voor als je Hem zo bezig ziet? Wanneer moeten we vrezen, wanneer mogen we goede moed hebben?

5. En nu?

Deze Bijbelstudie is een uitnodiging om vanuit een ander perspectief naar de wederkomst en het laatste oordeel te kijken. Niet in de eerste plaats vanuit het perspectief van de bestemming van je ziel, maar vanuit de verwachting van recht en gerechtigheid.

Zó uitzien naar Gods oordeel opent onze ogen voor het onrecht in de wereld.

Maar hoe houd je dat vol?

Op het moment dat deze Bijbelstudie wordt geschreven domineren de beelden van brandende tentenkampen in vluchtelingenkamp Moria op Lesbos het nieuws. Hoe moet het goedkomen met levens van mensen die worden geslachtofferd zodat andere vluchtelingen worden afgeschrikt om de oversteek te maken?

Het is maar één voorbeeld uit alle verhalen uit het nieuws waarvan je aanvoelt: dit komt niet meer goed.

Wat we vaak doen is ons er (emotioneel) voor afsluiten. We scrollen snel door naar nieuws over de Tour de France of de scheiding van een BN-er. Gedachteloos gaan we door het nieuws, als ontspanning tussen de bedrijven door. Dat verlicht misschien de spanning, maar dooft daarmee ook het verlangen naar gerechtigheid uit.

Hoe kan het anders? Psalm 96 wijst de weg.

- Het begint met een oproep om te zingen, zelf om een nieuw lied te componeren.
- En met dat we zingen bidden we. Want “zingen is twee keer bidden” (Luther). In het gebed brengen we de nood van de wereld bij God, en oefenen ons zo in verlangen naar

gerechtigheid, zodat de hoop in ons kan groeien dat God de zaken recht zal zetten.

- Ben je met je eigen ervaringen van onrecht, of de ervaringen van anderen (denk aan de namen die je zojuist op het papier hebt geschreven) wel eens naar God gegaan? Zo ja, hoe doe je dat? Zo nee, wat weerhoudt je?
- Schrijf met elkaar als kring een eigen "Psalm 96", als een gebed. Benoem de situaties die om recht schreeuwen. Bid dit gebed gezamenlijk tot God (samen hardop, of een voorbidder).
- Luister als afsluiting naar Psalm 96 van *Psalmen voor Nu*.